

SocialdepartementetSocialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag till Socialstyrelsen att betala ut statsbidrag till regionerna för att stärka och utveckla primärvårdens arbete med psykisk ohälsa

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att betala ut 496 000 000 kronor till regionerna för att stärka och utveckla primärvårdens arbete med psykisk ohälsa, i enlighet med *bilagan*.

I uppdraget ingår att informera regionerna om bidraget samt att följa upp och redogöra för de insatser som har vidtagits med stöd av medlen.

Vid genomförandet av uppdraget ska Socialstyrelsen, vid behov, föra dialog med och inhämta kunskap och erfarenheter från Sveriges Kommuner och Regioner, regioner, kommuner, professionsföreningar, patient-, brukar- och anhörigorganisationer och andra berörda aktörer.

Medlen får rekvireras av respektive region från Socialstyrelsen utan ansökningsförfarande.

Medlen ska betalas ut engångsvis efter rekvisition ställd till Socialstyrelsen senast den 1 december 2025.

Regionernas redovisning av medel ska ske senast det datum som Socialstyrelsen bestämmer. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas till Socialstyrelsen senast den 31 mars 2026.

Socialstyrelsen får i övrigt ange de villkor som ska förenas med statsbidraget inom ramen för ändamålet.

Socialstyrelsen ska löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider. Socialstyrelsen ska senast den 30 juni 2026 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2025 använda totalt 500 000 000 kronor. Av dessa medel får 496 000 000 kronor betalas ut till regionerna och 4 000 000 kronor användas av Socialstyrelsen för administration och uppföljning i samband med uppdraget.

Utgifterna ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2025 uppförda anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 Till Kammarkollegiets disposition.

Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 2 juni 2025.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 maj 2026 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

För att möta befintliga och framtida utmaningar och för att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektiv och behovsanpassad hälso- och sjukvård pågår sedan flera år en omställning av hälso- och sjukvården till en god och nära vård. I detta arbete är reformeringen av primärvården en central del.

Omställningen till primärvården som nav i hälso- och sjukvårdssystemet syftar till en mer tillgänglig, sammanhållen och effektiv vård där primärvården ska kunna erbjuda ett kvalificerat och personcentrerat omhändertagande av såväl fysiska som psykiska vårdbehov genom hela livet.

Regeringen har genomfört flera insatser för att stödja huvudmännen i det utvecklingsarbetet. Detta innebär bl.a. ett förtydligat grunduppdrag för primärvården genom ändringar i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), stödjande uppdrag till myndigheter och riktade medel till kommuner och regioner för att genomföra omställningen.

Enligt flera utredningar och rapporter finns dock fortsatt stora utvecklingsbehov när det gäller primärvårdens arbete med psykisk ohälsa, vilket bl.a. har beskrivits av utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård i betänkandet God och nära vård – Rätt stöd till psykisk hälsa (SOU 2021:6). Enligt utredningen finns det bl.a. behov av att uppmärksamma psykisk ohälsa i förfrågningsunderlag som används vid upphandling av primärvård, att tillhandahålla insatser vid psykisk ohälsa i enlighet med en stegvis vårdmodell samt behov av att öka kunskap och kompetens om psykisk ohälsa, inbegripet förebyggande arbete.

Som följd av förslagen i betänkandet har regeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra insatser för att främja, stödja och följa omställningen till en god och nära vård för att förbättra primärvårdens omhändertagande av psykisk ohälsa (S2022/02309). Inom ramen för uppdraget har Socialstyrelsen presenterat en målbild för hur omhändertagandet av personer med psykisk ohälsa bör gå till på vårdcentralerna. Målbilden, som utgår från förslagen i ovan nämnda betänkande, innehåller ett antal principer för arbetet med psykisk ohälsa på vårdcentralerna, som ska bidra till att skapa förutsättningar för samsyn och ett jämlikt omhändertagande i hela landet vid psykisk ohälsa.

Sedan 2020 avsätts årligen 3 miljarder kronor för att stödja utvecklingen mot en nära och tillgänglig vård med fokus på primärvården. Under 2024–2026 görs dessutom en förstärkt satsning på en utbyggd primärvård motsvarande nästan 1 miljard kronor fördelat över de tre åren. (prop. 2024/25:1, bet. SoU 2024/25:SoU1, rskr. 2024/25:92). Därutöver har regeringen, i budgetpropositionen för 2025, aviserat en riktad satsning för att stödja utvecklingen av arbetet med psykisk ohälsa i primärvården (prop. 2024/25:1, utg.omr. 9, avsnitt 4.5). Detta i syfte att skapa förutsättningar för att primärvården ska vara första ingång vid psykisk ohälsa, för såväl barn och unga som vuxna och äldre, att förebyggande och hälsofrämjande insatser, inbegripet arbetet med suicidprevention, utvecklas och att återgång i arbete efter sjukskrivning i psykiatriska diagnoser främjas.

Socialstyrelsen ges mot den bakgrunden det här uppdraget.

Satsningen är ett led i att säkerställa en god vårdkapacitet med fokus på psykisk ohälsa och skapa förutsättningar för att barn och unga, vuxna och äldre med psykisk ohälsa får god vård i rätt tid och på rätt vårdnivå. Mot

bakgrund av en ökande psykisk ohälsa bland barn och unga och vuxna i arbetsför ålder, inbegripet ett ökat antal sjukskrivningar i psykiatriska diagnoser, inriktas satsningen på den regionala primärvården. Med en utbyggd regional primärvård med bättre kontinuitet och samverkan med andra delar av systemet, såsom den kommunala hälso- och sjukvården, kan specialiserad psykiatrisk vård i högre grad undvikas och användas mer effektivt.

Närmare om uppdraget

Statsbidraget till regionerna syftar till att utveckla den regionala primärvårdens arbete med psykisk ohälsa. Medlen ska, baserat på regionernas behov, användas för att säkerställa att primärvården ska kunna omhänderta psykiska vårdbehov hos såväl barn och unga som vuxna och äldre personer. Detta t.ex. genom att uppmärksamma psykisk ohälsa i förfrågningsunderlag som rör primärvården, utveckla stegvisa vårdmodeller vid psykisk ohälsa samt stärka kompetens och anpassad bemanning, inbegripet ett tvärprofessionellt teamarbete.

Det kan också handla om insatser för att utveckla tillgången till samtalsstöd, i synnerhet genom psykologisk behandling, stärka uppföljningen av somatisk hälsa hos personer med psykisk ohälsa och psykisk funktionsnedsättning, utveckla samverkan med bl.a. den specialiserade vården och den kommunala hälso- och sjukvården samt uppmärksamma behoven hos anhöriga, närstående och efterlevande.

Vidare kan insatser avseende sjukskrivning i psykiatriska diagnoser och återgång i arbete, inbegripet en utvecklad samverkan med berörda aktörer i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen, däribland arbetsgivare, inbegripas. Insatserna bör integreras inom ramen för den övergripande omställningen till en god och nära vård med fokus på primärvården.

De insatser som genomförs av regionerna med stöd av medlen bör ligga i linje med förslagen från utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård i betänkandet God och nära vård – Rätt stöd till psykisk hälsa (SOU 2021:6), den målbild för vårdcentralernas arbete med psykisk ohälsa som Socialstyrelsen har presenterat samt förslagen från Samsjuklighetsutredningen (S 2020:08).

Vid genomförandet av uppdraget ska Socialstyrelsen särskilt verka för att arbetet med och resultaten från uppdraget att främja, stödja och följa upp omställningen i hälso- och sjukvården till en god och nära vård (S2023/01930) samt uppdraget att stärka hälso- och sjukvårdens arbete med sjukskrivning och rehabilitering (S2024/01779) genomgående tas tillvara.

Vidare ska jämställdhetsperspektivet, särskilt det jämställdhetspolitiska delmålet om jämställd hälsa, barnrättsperspektivet och funktionshindersperspektivet beaktas.

Regeringen beräknar att 400 miljoner kronor per år kommer att avsättas för ändamålet under 2026 respektive 2027, under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Camilla Waltersson Grönvall

Andrea Larsson

Kopia till

Statsrådsberedningen/ Internrevision
Socialdepartementet/SAM, SF, SL, SOF
Finansdepartementet/BA, K, SFÖ
Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM
Förvaltningsavdelningen/EKA
regionerna
riksdagens socialutskott
Folkhälsomyndigheten
Sveriges Kommuner och Regioner

Socialdepartementet

Bilaga: Statsbidrag till regionerna för att stärka och utveckla
primärvårdens arbete med psykisk ohälsa

Medelsfördelningen till regionerna baseras på befolkningsmängd, i enlighet
med data från Statistiska centralbyrån per den 1 november 2024.

Region	Befolkning 241101	Andel	Belopp
Stockholm	2 471 773	23,3%	115 800 812
Uppsala	407 698	3,9%	19 100 362
Södermanland	301 723	2,8%	14 135 508
Östergötland	472 723	4,5%	22 146 737
Jönköping	369 857	3,5%	17 327 538
Kronoberg	203 445	1,9%	9 531 254
Kalmar	246 408	2,3%	11 544 040
Gotland	61 000	0,6%	2 857 807
Blekinge	157 365	1,5%	7 372 439
Skåne	1 428 503	13,5%	66 924 352
Halland	344 931	3,3%	16 159 773
Västra Götaland	1 773 015	16,7%	83 064 495
Värmland	283 489	2,7%	13 281 259
Örebro	308 473	2,9%	14 451 741
Västmanland	281 326	2,7%	13 179 924
Dalarna	286 368	2,7%	13 416 138
Gävleborg	284 651	2,7%	13 335 697
Västernorrland	241 611	2,3%	11 319 304
Jämtland Härjedalen	132 708	1,3%	6 217 276
Västerbotten	281 490	2,7%	13 187 607
Norrbotten	248 583	2,3%	11 645 937
Summa			496 000 000